

057 560
42.362

Сьветач Беларусі

Неперыядычны Царкоўна-Нацыянальны Орган Праваслаўных Беларусаў.

Цана нум.
50 гр.

Адрас Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Вясянняя 7—2.

Цана нум.
50 гр.

Ад Рэдакцыі.

У апошні час да нас няраз зваччалася духавенства, нават з самай глухой правінцыі, з просьбаю распачаць выданьне „Сьветача Беларусі“. Мы заўсёды стаялі на варце інтэрэсаў радавога духавенства, заўсёды баранілі яго, вось чаму духавенства так моцна адчувала адсутнасьць „Сьветача Беларусі“. Праводзячы думку самага цеснага аб'яднаньня духавенства з народам, мы стаялі за тое, каб верныя моцна стаялі за свайго духаўніка, і лічыліб' яго сваім духовым і духоўным правадыром.

У першыя годы свайго выданьня „Сьветач Беларусі“ змагаўся за правы беларускага народу слухаць ў Царкве навуку аб Хрысьце і Яго заветах, аб сваей Верэ Праваслаўнай на роднай. зразумелай для народу, мове; змагаўся за тое, каб дзеці ў школах маглі зразумець і усвоіць асновы хрысьціянства і Нашай Веры, каб навука аб Богу, Хрысьце выкладалася дзецям на іх роднай мове. Гэныя справядлівыя нашыя дамаганьні сустрачалі моцны адпор з боку духоўнае ўлады, якая на **Царкву Нашую** глядзела, як на **часова паўстаўшы арганізм**, і лічыла **Яе галінаю Царквы Расейскай з Яе традыцыямі і звычаямі**. Час вялікі лекар; ён паказаў, што Праваслаўная Царква ў нашым краі — гэта **нацыянальны скарб народу беларускага**, што далейшыя спробы ўтрымаць расейшчыну ў Царкве — **могуць урэшце разбурыць самую Царкву**.

Змагаючыся за правы свайго народа і за сваю Царкву „Сьветач Беларусі“ выступаў часта вельмі востра, але гэтага вымагалі абставіны нашага царкоўнага жыцьця. Сяньня „Сьветач Беларусі“ будзе больш **супакойна, але рашуча** абярагаць сваю Царкву ад заняпаду і аслабленьня, і будзе пакладаць ўсе свае высылкі, каб вярнуць Нашай Царкве папярэднюю Славу і Вялікасьць. Маем надзею, што сьведамая частка духавенства, **шчыра адданая Сваей Царкве і свайму Народу**, пойдзе разам з намі, і сваім аутарытэтам падтрымае нас маральна, і не дасьць „Сьветачу“ пагаснуць, падтрымліваючы яго матар'яльна, як абаронцу і змагара за лепшую будучыню духавенства, прыбітага і прыгнечанага аўтакратызмам розных „акружэньняў“.

Мы з Вамі, будзьце Вы за нас!

4 11 36

14700

У еднасьці — сіла!

Ня толькі ў беларускай прэсе, а нават і ў прэсе расейскай мы знаходзім пратэст супроць ўзмацненьня аўтакратызму ў паасобных эпархіях. Адначасна наглядаецца і ўзмацненьне ўплываў на палітыку эпархіяў з боку т. зв. „акружэньняў“ правячага архіерэя. Свае ўплывы „аружэньне“ выкарыстоўвае для сваіх асабістых мэтаў і імкненьняў, для высоўваньня і фаворызацыі сваіх прыхільнікаў сярод радавога духавенства, і для ўціску тых, хто працу сваю на ніве царкоўнай палагае ў ўзмацненьні аўтарытэту Царквы сярод верных.

Беларускае праваслаўнае грамадзянства, якое хацела бы відзець сваю Царкву моцнай і ўплывовай, з трывогаю наглядае гэныя „нестроенія“ ў ўлоне сваёй Царквы. Далейшы лёс нашае Царквы, Яе ўзмацненьне ставяць на царадку дзеным аб'яднаньне белар. правосл. царкоўн га грамадзянства і, шчыра аддаючы сваёй Царкве і народу, духавенства.

Каб ўтрымацца пры ўладзе „акружэньне“ пайшло па шляху „найменшага спраціву“. Рэформы, якія праводзяцца цяпер ў царкоўным жыцьці паасобных эпархіяў, уемна адбываюцца на аўтарытэце служыцеляў Царквы сярод верных. Паўстае недаверра паміж пастырам і пасомымі, і падазроннасьць. Верныя пачынаюць баяцца за лёс сваёй Царквы; ў народныя Гушчы ідуць розныя чуткі, самага фантастычнага зместу, якія дэмаралізуюць верных.

Духавенства, пазбаўленае магчымасьці выступіць проціў аўтакратызма „акружэньня“, пачынае шукаць апоры і падтрыманьня. Часта і тут мы спатыкаемся са зьявішчам анармальным і шкодным, бо і тут наглядаецца палітыка „найменшага спраціву“. Праўда ёсьць

сярод духавенства і такія, якія разумеюць, што Аўтарытэтнасьць Царквы і Яе ўплывы залежаць выключна ад суадносін духаўніка і верных. Духаўнік, які знайшоў дарогу да душы і сэрца сваіх пасомых, які карыстаецца любоўю, павагаю і аўтарытэтам сярод іх, не патрабуе ісьці шляхам „найменшага спраціву“, бо ён пэўны падтрыманьня сваіх прыходжан. Цярністы шлях такога духаўніка, бо „аўтакратызм“ не прызнае за вернымі права ўплываў на царкоўнае жыцьцё. Праваслаўная Царква па свайму ўнутранаму зьместу, па традыцыям і звычаям Царквы на нашых землях, павінна будаваць сваю будучыню на падставах Саборнасьці. Аб'яднаньне духавенства і верных, іх дружнае служэньне на карысьць сваёй Царквы — гэта аснаўныя падставы Саборнасьці. Праваслаўнае беларускае грамадзянства, якое заўсёды высоўвала прынцып аб'яднаньня духавенства і верных, не можа быць інэртным і безчынным пры наліччы ўзмацненьня аўтакратызму. Падтрыманьнем духавенства, якое пайшло па шляху аб'яднаньня з вернымі, яно выкажа свой асуд царкоўнай палітыкі, якую праводзяць цяпер месцовыя эпархіяльныя ўлады, пад ўплывам аўтакратычна настроенага „акружэньня“.

На нашых землях Царква і Народ заўсёды былі неразрывальна зьвязаны. У слаўным гістарычным прошлым Народ бараніў сваю Царкву, Царква заўсёды стаяла за сваіх верных. Гэны прынцып, як рукаводзячы, павінен ўвайсьці і цяпер ў суадносіны Царквы і Народу.

У Еднасьці сіла, ўзмацненьне і слава Нашае Царквы!

У. Б

Палажэньне духавенства.

Аб цяжкім палажэньні духавенства шмат ўжо пісалася. Але больш гаварылася аб матар'яльным становішчы, і мала зварачывалася ўвагі на праўны стан духайніка.

Дзякуючы аўтакратызму, пануючаму ў эпархіях, праўны стан прыходскага духавенства надта цяжкі і ненармальны. Фактычная ўлада ў эпархіях знаходзіцца ў руках т. зв. „акружэньняў“, не адказных за гэную ўладу, бо юрыдычна адказваюць за свае епархіі правячы архіерэй і духоўныя кансысторыі.

Правячы архіерэй ў нашым краі—гэта элемент не мясцовы, чужы Беларускаму насельніцтву па сваёй ідэалёгіі, не знаёмы с мясцовымі варункамі жыцця. Адказнасць за лёс давераных ім эпархіяў змушае іх шукаць людзей, хоць крыху азнаёмленых с мясцовымі адносінамі, але зразумела выбар заўсёды падае на асобы, блізкія ім па сваёй ідэалёгіі, па пыходжаньню і духу.

Сярод „акружэньня“ можна спаткаць людзей, не прымірыўшыхся да гэтай пары з фактам аўтакэфальнасці Нашае Царквы, лічучы цяперашні стан рэчаў пераходным.

Карыстаючыся з даверу Уладыкі, „акружэньне“ выкарыстоўвае гэны давер для сваёй асабістай кар'еры, і дзеля зьдзейсьнення сваіх мэтаў і імкненьняў. Уплывы „акружэньня“ на жыцьцё эпархія надта вялікія, але разам і ад'емныя. Маючы за сабою давер Уладыкі, карыстаючыся фактычна з ўсёй поўнаці ўлады, сваю ідэалёгію свае мэты і імкненьні „ўплывовыя асобы“ стараюцца накінуць радавому духавенству. Такім чынам „аўтакратызм“, пануючы ў эпархіях падтрымліваецца і праводзіцца ў жыцьцё якраз „акружэньнем“. Радавое духавенства павінна прыстасоўвацца да палітыкі „акружэньня“, бо найменшае непадпарадкаваньне, а нават толькі крытыка нясе за сабою кару.

Часта наракаюць на духавенства, што яно шукае падтрыманьня з боку сьвецкае

ўлады, або якіх-н. грамадзка-царкоўных арганізацыяў. Зусім зразумела, бо-ж часта гэта адзіны ратунак ад аўтакратызму „акружэньня“, ня ведучага літасці для „непокорнаго“.

Ад сваіх прыхільнікаў „акружэньне“ вымагае спрыту, такту і палітычнасці пры правядзеньні ў жыцьцё яго ідэалёгіі і імкненьняў. Калі часам вельмі „ретываго“ звальняюць з пасады па п. 3, то заступіцца за такога „неасьцярожнага“ няма каму; духоўная ўлада звычайна прапануе такому „пострадававшему“ прыняць звальненьне са „смирением“ і пакарыцца.

Цяжка прыходзіцца той частцы духавенства, якая не падзяляе ідэалёгіі „акружэньня“, якая чэсна выпаўняе свой абавязак духоўнага пастыра-беларускага народу. Звычайна такія пастыры гэта людзі мясцовыя, кроўна зьвязаныя са сваёю пастваю, адданыя Сваёй Царкве і свайму Народу. Найменшы неасьцярожны крок—лічыцца ім за праступленьне, за якое палагаецца кара. Часьцейшаю караю бывае перамешчаньне на другі прыход, або і звальненьне ў „за штат“. Як адно, так і другое—гэта вялікія кары для прыходскага сьвяшчэньніка, бо-ж гэта ў б'льшасці выпадкаў вядзе да поўнай яго руіны. Ня будзем ўжо казаць, што застасоўваньне такой кары дэмаралізуючы ўплывае як на духавенства, так і на верных. Звольнены з пасады, альбо перамешчаны на другі прыход сьвяшчэньнік прабуе ўратаваць сябе, шукаючы падтрыманьня ўсюды, дзе толькі можа. Першым этапам зьяўляецца заступніцтва прыходжан, якія пачынаюць складаць просьбы да ўладаў эпархіяльных, сьвецкіх, ды да грамадзка-царкоўных ўстановаў. Калі гэта не дае вынікаў—не пушчаюць перамешчанага да іх сьвяшчэньніка да выконваньня сваіх абавязкаў. На гэтым грунце адбываюцца часта зусім не пажаданыя, а падчас і сумныя эксцэсы, як было напр. нядаўна ў вёсцы Сітцы. Інцыдэнт, які там зда-

рыўся больш чым прыкры, і зьяўляецца натуральным вынікам неразважных перамяшчэньняў „няўгодных“ акружэньню асобаў.

Такая палітыка прыводзіць да дэмаралізацыі духавенства і верных. Аўтарытэт духоўнае ўлады як ў першым, так і ў другім выпадку паніжаецца. Незадваленыя, скаргі у такіх выпадках зусім слухна скіроўваюцца супроць **юрыдычнай эпархіяльнай ўлады**. А віна правячага архіерэя у даным выпадку палягае толькі ў Яго слабасці да людзей, якія выкарыстоўваюць давер свайго Уладыкі дзеля асабістых парахункаў з „неўгоднымі“ ім асобамі, а функцыі кансысторыі ў апошні час абмяжованы толькі выконваньнем загадаў эпархіяльнае духоўнае ўлады. Здараецца, што найбольш „ўплывовыя асобы“ зьяўляюцца адначасна і сябрамі кансысторыяў, тады лёс духавенства ўжо цалком знаходзіцца ў руках „акружэньня“.

Складаць апэляцыі, скардзіцца для духавенства надта трудна, бо ўлада Уладыкі Мітрапаліта агранічана Сьв. Сынодам, які складаецца з тых самых правячых архіерэяў.

Матар'яльнае становішча духавенства, ў сувязі з агульна-эканамічным крызісам, таксама надта цяжкае. Народ зьбяднеў, а падаткі на Царкву вялікія. Духавенства трымаецца яшчэ так-сяк кананавучыцельствам і датацыямі.

На дрэнны матар'яльны стан духавенства маюць ўплыў і „нестроенія“ ў Царкве, паўстаўшыя на нацыянальным грунце.

Там, дзе настаяцелем расеец, ды яшчэ шовіністычна настроены, які не лічыцца са сьведамасьцю народу, там верныя глядзяць на духаўніка толькі, як на выканаўцу праваслаўнага культу. У такіх прыходах рэлігійнасць народу ўпадае, ад Царквы ён адыходзіць, паміж пастырам і пасомымі трываюць спрэчкі і непаразуменьні, што бязумоўна адбіваецца на матар'яльным палажэньні духаўніка.

Дзе духаўнік свой чалавек, які шагуе народ, яго традыцыі і мову, там ахвотна памагаюць свайму пастыру, але на Царкву не даюць, бо лічаць, што даход гэны пойдзе на падтрыманьне эпархіяльнае ўлады, якая воража настроена да беларускага Народу. А што гэная ўлада адносіцца да народу воража, гэта народ ужо адчуў добра, тым балей, што адтакратызм нашых эпархіяў паглыбляе адрванасьць народу ад духавенства і Царквы. Разсеяць гэны гіпноз воражасці маглі-б' толькі шырока пастаўленыя эпархіяльныя з'езды з удзелам свабодна выбранных як ад духавенства так і ад верных.

Ня можам тут абмінуць цяжкага палажэньня псаломшчыкаў, гэтых пасынкаў ў духоўнай гіерархіі. Псаломшчык датацыю атрымлівае ня больш 15—20 злотых ў месяц, кананавучыцельства не мае, а даходамі карыстаецца толькі з аднае траціны. Часьцей ўсяго гэта людзі сямейныя, і ім сапраўды цяжка жывецца.

Палажэньне псаломшчыкаў маглі-б паправіцца толькі пры варунках карэнных рэформаў нашага царкоўнага жыцця на падставах Саборнасьці.

Скліканьне Сабору патрабуе шмат падгатаваўчых працаў, а пры цяперашніх абставінах царкоўнага жыцця трудна спадзявацца каб ён быў хутка скліканы. Сынадальна-Консысторскі лад, як перажытак расейскае эпохі на нашых землях, павінен паступова скасоўвацца і замяняцца пачаткам Саборнасьці, бо Саборнасьць, гэта старэйшая традыцыя Праваслаўнае Царквы ў Гольшчы. Падыходам да Саборнасьці павінна быць арганізаваньне прыходаў-абшчынаў, і шырокія эпархіяльныя з'езды.

Трэба, каб верныя пачалі больш цікавіцца палажэньнем Сваей Царквы, бліжэй прыімалі бы да сэрца балячкі і „нестроенія“ нашага Царкоўнага жыцця, тады і духавенству лягчэй бы жылося і ўзрое бы аўтарытэт Духоўнае Улады.

У. Більдзюкевіч.

На пераломе.

Да гэтай пары расейскае грамадзянства і расейская прэса цьверда стаялі на грунце, што Праваслаўная Царква ў Польшчы—гэта Царква расейская. Вынікі гэнае „прыныповасьці“ былі надта сумныя, і лепшая частка расейскага грамадзянства пачала адмаўляцца ад гэнае тэзы, што знайшло водгукі ў перадавой расейскай прэсе. Расейская газ. „Искра“ надрукавала цэлы рад артыкулаў, прысьвечаных агульнаму палажэньню Праваслаўнае Царквы ў Польшчы, яе заданьям і мэтам. У гэтых артыкулах мы ўжо наглядаем прызнаньне, што Праваслаўная Царква ў Польшчы—гэта Царква беларусаў, ўкраінцаў і расейцаў. У артыкуле „Церковь и общественность“ мы знаходзім прызнаньне, што расейскае грамадзянства, заняўшы дамінуючае палажэньне ў Царкве, выкарыстала яго не дзеля добра Царквы, а дзеля сваіх палітычных ідэалаў і імкненьняў: „встрѣтились два течения, из которых одно имѣло виду пользу Церкви, другое — основанием своим имѣло национальное самолюбие“. Газэта прызнаецца, што расейскае грамадзянства заняла ў Царкве „непримиримую п.зицію“, прызнаецца што ў „царкоўнай агарожы“ „не все в порядкѣ, не все спокойно“, і асуджывае расейскую рэакцыйную прэсу, якая „из ложнаго стыда“ і далей заверае ў іх, што ў Царкве „все обстоит благополучно“, в то-же время клеймит „комитеты“ и „хаты“, обвиняя их, что только они мутят „наше тихое и безпечальное церковное житіе“. Гэны пералом у часткі расейскага грамадзянства, сапраўды адданага Царкве, якое адчувае **дасьпеваньне** смуты ў Царкве, мае вялікае значэньне, бо гэта ўжо заклік да беларусаў і ўкраінцаў ратаваць сваю Царкву ад смуты, развалу і ўпадку.

Вышэйшая духоўная ўлада Бьццам падзяляе гэныя новыя настроі, бо ў мітрапалітальнай газ. „Слово“ мы ўжо зноходзім падтрыманьне думак, выяўленых газ. „Искра“. Нажаль эпархіяльныя

ўлады, якія „аўтакэфальна“ правяць сваімі эпархіямі, і да гэнай пары шукаюць падтрыманьня выключна ў рэакцыйнай расейскай прэсе, і, як раней, выключна апіраюцца на рэакцыйны элемент расейскага грамадзянства, зрабіўшага з Царквы сваю палітычную пляцоўку.

Гэная самая газ „Искра“ прызнаецца, што гіерархі нашых эпархіяў, будучы людзьмі „новыми, не знающими мѣстных ўсловій“ павінны былі прыблізіць да сябе людзей „разбирающихся в мѣстной ситуаці“, і прызнае, што акружэньне гэнае складаецца „из русскаго элемента, опирающагося на мѣстную русскую общественность“ Гэнае акружэньне ад правячага Уладыкі ўкрывае прычыны, чаму народ адыходзіць ад Царквы: каб „самим подольше остаться у власти“. Далей мы знаходзім, што „эта система укрываній дѣйствительности приводит к очень печальным послѣдствіям“ Прычым тлумачыць, што „нестроеніа“ ў Царкве, паўстаўшыя на грунце нацыянальнай розніцы, выліваюцца ўсё ў больш рэзкія формы, ў народзе ўзмацняецца няверра і бязбожжа, і сэктанства адрывае ад Царквы ўсё большы і большы лік верных“.

Калі аб фактах гэных падавалася ў беларускай прэсе, то духоўная ўлада старалася вытлумачыць гэта ўвядзеньнем „палітыкі“ ў Царкву. Цяпер аб гэтым гаворыцца ў роднай для духоўнай ўлады прэсе, гаворыцца шчыра, з сумам і жалем аб лёсе Праваслаўнае Царквы на нашых землях. Духоўная ўлада павінна прыслухоўвацца цяпер да галосу **ўсіх верных**. Гэта ўжо не „палітыканства“ нацыянальных групаў, а сумная сапраўднасьць, сьцьверджаная нават тымі, якія, пэ пераконаньню духоўнае ўлады, зьяўляюцца „единственными хранителями заветов Российской Православной Церкви“. У той самой газэце „Искра“ знаходзім, што „кожны наш гіерарх правіць сваю эпархіяй, кіруючыся сваімі асабістымі на-

стройкамі, або настроймаі свайго акружэньня. Народныя масы і радавое духавенства пад увагу не прыймаюцца. Якой-н. сыстэмы, ці ідэолёгіі ў кіраваньні эпархіямі не наглядаецца, калі толькі адкінуць прынцып якнайцвярдзей ўзмацніць сваё палажэньне палажэньне сваіх дарадчыкаў і свайго акружэньня". Гэныя прынцыпы шырока праводзяцца ў царкоўнае жыцьцё. Калі да гэтага дадаць, як піша тая самая „Искра“, што „духоўная ўлада і яе акружэньне да гэтай пары разглядаюць нашу Царкву, як „часова паўстаўшы самастойны царкоўны арганізм“, тады ўжо будзе зусім яснай тая палітыка, якую цяпер праводзіць нашая духоўная ўлада. Беларускае праваслаўнае грамадзянства інакш трактуе гэнае пытаньне. На аўтакэфальнасьць Праваслаўнае Царквы ў Польшчы глядзіць, як на ўваскросьне сваей Праваслаўнае Царквы, з Яе слаўным прошлым, Яе традыцыямі і звычаямі. Мы лічым, што сваей Аўтакэфальнасьцю Наша Царква раз назаўсёды парвала з Царквою Расейскаю, што нам трэба будаваць свой асобны царкоўны дом. Духоўная ўлада не лічыцца з настроймаі праваслаўных беларускіх масаў, не лічыцца з гісторыяй Нашай Царквы. Каб ўзмацніць сваё палажэньне, палажэньне сваіх дарадчыкаў і свайго акружэньня, духоўная ўлада лёгка ідзе на розныя рызыкаўныя экспэрымэнты, якія ад'ёмна адбіваюцца на палажэньні нашае Царквы. Сярод акружэньняў знаходзяцца асобы, не прызнаючыя нават Аўтакэфальнасьць Нашай Царквы, але гэта ня толькі не перешкаджае духоўнай ўладзе фаворызаваць іх, але нават праводзіць на кіраўнічыя пасады. Усе гэныя „ўплывовыя пратоіерэі“, каб рэабілітаваць сваё прошлае і ўзмацніць сваё цяперашняе, ідуць на „ўгодлівасьць“, ідуць на яе без прымусу, з яўнай шкодай для Царквы і Дзяржавы. Для іх Царква ў Польшчы гэта часовая гістарычная неабходнасьць, гэта крыніца іх ўласнага дабрабыту. Калі радавое духавенства на старонках мітрапалітальнага „Слова“

зварачываецца з заклікам да духавенства да грамадзянства бараніць Царкву ад уплыву дэмаралізуючых ідэяў, ад бязбожніцтва і няверра, духоўная ўлада, пад уплывом сваіх акружэньняў, ідзе на нябязьпечныя экспэрымэнты, разчышчаючы гэтым дарожку ворагам хрысьціянства. Гэны разлад паміж ідэолёгіяй духоўнае ўлады з аднаго боку, і радавога духавенства, і царкоўнага грамадзянства з другога боку, знаходзіць водгук сярод шырокіх праваслаўных масаў. Расіце і прывіваецца думка, што Праваслаўе аджыло ўжо свой час, часьцей і часьцей прыходзіцца слухаць, што трэба тварыць нешта новае, але сваё. Праваслаўе — традыцыйная рэлігія беларускага народу, яно не аджыла свой час! Аджылі свой час гэныя перажыткі расейскае эпохі, якія ўнясьлі ў Царкву смуту, нелад і „нестроенія“. Царква наша павінна пазбавіцца гэнае наляцельскай расейшчаны, якая, як іржа, раз'ядае Нашую Царкву і ўносіць дэмаралізацыю ў рады духавенства і верных. Мы перажываем эпоху змаганьня ідэяў хрысьціянзму з ідэямі матар'ялізму. Цяперашняя хвіліна вымагае ад служыцеляў Царквы апостальскай ахвярнасьці, ідэвасьці і вернасьці хрысьціянскім ідэалам. Кар'ьерызм кіраўнікоў нашага царкоўнага жыцьця, пагоня за мірскімі карысьцямі, неразборчывасьць ў сьродках, пры асягненьні гэных мэтаў, прывялі Царкву да ўпадку і дэмаралізавалі радавое духавенства і шырокія масы вернікаў.

Царкоўнае Праваслаўнае грамадзянства рашуча выступае супроць такіх „настройў“ у Царкве, рашуча дамагаецца ад духоўнае ўлады аздраўленьня нашага царкоўнага апарату. Не „слабасьць і старасьць“ правячых архіерэяў павінны быць імпульсам ў кіраваньні царкоўным жыцьцём, а энэргія, разуменьне вымаганьняў цяперашняй хвіліны і стойкасьць ў змаганьні за ідэі хрысьціянства. Беларускі народ — кансэрватыўны па сваей натуре лічыць Праваслаўную Веру — сваей Вераю, Вераю сваіх дзядоў, і прадзядоў. Неабходна толькі ўдахнуць жы-

вую, сьвежую струю, ісьці да народу з жывым, ўдахнавым Словам Божым на роднай яму мове, неабходна, каб народ ў службыцелю Царквы бачыў свайго,

роднага яму чалавека, шчыра адданага служэньню Царкве і Яму.

Праваслаўны Беларус.

Пара скончыць!

Справай беларусізацыі праваслаўнае Царквы займаліся на працягу апошніх 15 гадоў усё беларускія арганізацыі. Праўда што розныя арганізацыі, ў розныя часы, ўлівалі ў гэны тэрмін розны зьмест: для адных беларусізацыя Царквы павінна была б агранічыцца толькі прапаведзямі сьвяшчэньнікоў у беларускай мове, другія — пакідаючы царкоўна-славянскую мову богаслужэбнаю дамагаліся замяны некаторых духоўных песьняў беларускімі, а так жа апостала й евангелія на беларускай мове, іншыя жадалі пераводу ўсяго богаслужэньня на беларускую мову, а ўсе разам і згодна крычэлі аб неадкладнай неабходнасьці выкладаньня ў школах Закону Богага толькі і выключна на Беларускай мове.

На ўсе гэныя дамаганьні праваслаўная іерархія была або зусім глухая і нямая, або, як магла і ўмела, бараніла „традыцыйную расейшчыну“, абліваючы ўсіх беларусаў гразею, абвінавчваючы іх у безбожжы, палітыканстве, ерасі а нават камунізьме.

Беларускія праваслаўныя дзеячы, ня хочучы станавіцца на шлях гвалту і рэвалюцыйнасьці ў справах веры, стойка цяпелі, стараючыся вытлумачыць радавому духавенству ўсю згубнасьць і небясьпечнасьць для праваслаўной Царквы такіх адносін да ўсяго беларускага народу, але такі шлях паступаньня дзеяў толькі на ідэйную частку духавенства, якая чэстна хацела спаўняць свой абавязак перад Богам і народам. Такіх аднак было ня шмат. Большасьць — пераважна тыя, якія ўважаюць сан сьвяшчэньніка, як свайго роду прафэсыю, якая дае ім кусок хлеба, дасюль ня зы-

шла з займанага варожага становішча да ўсяго беларускага.

Маем нават выпадкі, дзе сьвяшчэньнікі, спаткаўшыся з нэгатыўным становішчам да іх русыфікатарскае дзеяльнасьці з боку адміністрацыйнае дзяржаўнае ўлады, каб лепш „заслужыцца“ перад гэнаю ўладаю, перашлі з расейскае мовы на польскую, а больш заядлыя з іх і прагавітыя на кансысторскія пасады нават замянілі богаслужэбную царкоўна-славянскую мову на... **Польскую!**

А ў рэзультате? У рэзультате чуецца глухі гоман абурэньня сярод верных, абурэньня нажаль скіраванага не па адрасу, бо абурэньня супроць польскае ўлады, якая якраз тут абсалютна ня віна. Польская ўлада абсалютна не давала і ніколі ня дасць ніякага загаду ў справе пераводу богаслужэньня на польскую мову — гэта „услужлівыя“ айцы самі для сваіх асабістых мэтаў уступілі на гэты небясьпечны шлях дэструкцыйнае працы ня толькі для Царквы, але і для ўсей Дзяржавы.

З такімі адзінкамі, разбурваючымі лад і супакой у царкоўнай аградзе, ўсё беларускае грамадзянства бязумоўна паведзе рашучую барацьбу.

Годзі сантымэнтаў, бо-ж яны могуць давесці да згубнага канца! Прышоў час, калі беларускі праваслаўны народ павінен сказаць свае рашучае і апошняе слова.

Ня трэба нам — кар’ерыстаў і профэсыяналаў з царкоўнае аграды! Проч з рэшткамі расейскай рэакцыі сярод праваслаўнага духавенства ў нашым краі.

Беларускі народ каб уратаваць сваю Праваслаўную Царкву павінен стойка

дамагацца **неадкладнага пераводу ўсяго богаслужэньня на беларускую мову без ніякага кампрамісу**, бо так зв. царкоўна-славянская мова, як бачым, служыць толькі шырмаю для русыфікатарскае дзеяльнасьці. **Неабходна дамагацца, каб богаслужэньне, пропаведзі й выкладаньне закону Божага у школах, а такжа ўсякія зносіны духавенства паміж сабой і вернымі адбываліся толькі й выключна у беларускай мове.**

Зразумела на гэты шлях пэрадусім павінен стаць архіерей, каб сваім ня толькі загадам, але й прыкладам служыць за ўзор для сваіх падуладных.

У справе Вікарнага Епіскапа у Вільні.

Справа Вікарнага Епіскапа ў Вільні ўжо валкуецца некалькі гадоў. Беларускае праваслаўнае грамадзянства і ў мэмарыялах, і на старонках сваей прэсы не раз падымала пытаньне аб якнайхутчэйшым вызначэньні нам Вікарнага.

Вільня — гэта цэнтр культурна-грамадзкага і царкоўнага жыцьця нашага краю, мае да 10.000 праваслаўных жыхароў. Да расейскае эпохі Віленская катадра была мітрапалічай. Нягледзючы на такое важнае палажэньне Віленскае архіепіскапскае катадры, Вільня пазбаўлена архіерэйскіх багаслужэньняў. Цяперашні Віленскі архіепіскап Феодосі, чалавек паважнага веку і хворы, фізычна ня можа служыць, і таму архіерэйскія службы ў нас адбываюцца вельмі рэдка—толькі ў самыя вялікія сьвяты. У архіерэйскім саборы, сьв. Дух. Манастыры, звычайна, мы маем архімандрытскую службу, да і тая пастаўлена ня так, як гэта была-бы патрэбна.

Маем мітрапалічы Прачысьцянскі Сабор; цяпер там архіерэйская служба адбываецца пара разоў у год. Адным словам належнае рэпрэзэнтацыі Сьв. Праваслаўя ў Вільні мы ня маем; як гэта ад'емна адбываецца на псыхолёгіі верных, аб гэтым гаварыць тут не будзем. Як казалі ўжо архіеп. Феодосі — чалавек

Той хто гэтага ня можа, або ня хоча зрабіць, можа пашукаць сабе адпаведнага „убежышча“, бо для беларускага народу патрэбны пастыры, родныя яму па духу.

Перажыткі расейскае эпохі трэба раз назаўсёды адкінуць: іерархія і духавенства павінны памятаць, што не Царква і Народ для іх, а яны для Царквы і Народу.

Беларускі народ знойдзе сваіх апосталаў, якія павядуць Яго да сьвятла й Славы.

(—) Раман Алелькавы.

стары і хворы; будучы па сваей натуре добрым і даверчывым, акружыў сябе людзьмі, якія выкарыстоўваюць давер свайго Уладыкі дзеля здзейсьненьня сваіх асабістых мэтаў і імкненьняў. Ізноў ўсё гэта ад'емна адбываецца на справах Віленскае эпархіі. Нашаму Уладыцы патрэбны супрацоўнік і памочнік—малады, энэргічны, з належным аўтарытэтам; такі можа быць толькі вікарны архіерэй. Беларускае праваслаўнае грамадзянства хацела бы відзець Вікарным — беларуса па паходжаньню і духу.

Пры цяперашніх суадносінах ў нашым царкоўным жыцьці гэтага дабіцца—справа ня лёгкая ды і зацяжная. Дабро Царквы патрабуе вырашэньня гэтага пытаньня як найхутчэй, і мы шчыра прывіталі-б такога епіскапа, які **хаця-ж бы прызнаваў**, што вернікі Віленскае эпархіі — гэта беларусы, і што для упарадкаваньня царкоўнага жыцьця эпархіі неабходна лічыцца з **пастулятамі і дамаганьнямі беларускага праваслаўнага грамадзянства**. Думаецца нам, што Вышэйшая Духоўная Улада, якая стаіць на варце добра Царквы нарэце прыслушаецца да голасу верных сыноў Царквы і здзейсьніць іх справядлівыя дамаганьні.

Гэнага вымагаюць інтэрэсы Царквы і Сьв. Праваслаўя. **Віленчук.**

Супярэчнасьць.

Віленская духоўная ўлада прымяняе да правініўшыхся сьвяшчэньнікаў зусім нестасоўную кару — гэта перамяшчэньне на другі, горшы прыход. Гэная кара больш ўсяго стасуецца да неаплатных даўжнікоў кансысторыі, а нават і ў другіх малаважных выпадках.

Каб быць добрым пастырам — трэба ведаць сваю паству, зжыцца з ёю ды трэба каб паства прывыкла да свайго духоўніка.

Калі сьвяшчэньнік прабыў некалькі гадоў на адным прыходзе, калі паміж ім і прыходжанамі ўстанавіліся добрыя суадносіны, то дабро Царквы і Сьв. Праваслаўя вымагае такога сьвяшчэньніка не чапаць з прыхода, даць яму магчымасьць і далей вясьці сваю духоўную працу. Думаецца нам, што духоўная ўлада ў сваіх руках мае пад дастаткам шмат іншых сьродкаў укараць вінаватага. Перакіданьне з аднаго прыхода на другі ня толькі дашчэнт руінуе дабрабыт сьвяшчэньніка, але і азлабляе яго; ня будзем ўжо тут гаварыць аб дэмаралізуючым ўплыве, такіх перакіданьняў, на прыходжан. Мы-ж бачым, што прыходжане заўсёды заступаюцца за люблага ім духаўніка, высылаюць дэлегацыі просьбы, мэмарыялы, зварачваюцца да царкоўна-грамадзкіх ўстановаў.. і г. далей. Калі-ж не удаецца адстаяць свайго пастыра-імсьцяцца, на ні ў чым непавінным нова прысланым да іх сьвяшчэньніку, можа нават лепшага ад свайго папярэдніка, ня прыймаючы яго на прыход. На грунце гэных перакіданьняў часта здараюцца розныя эксцэсы, сумна адгукваючыся на самой Царкве. Апрача таго гэная сыстэма перакіданьняў з прыхода на прыход дэмаралізуюча ўплывае і на самае духавенства. Пра аўтакратызме „акружэньняў“ правячага архіерэя, прыяцелі, а нават і проста аднадумцы гэных акружэньняў, часта выкарыстоўваюць сваё упрывілігаванае палажэньне, каб заняць лепшы прыход, хаця-бы дзеля таго

і прыйшлося-б перамясьціць сьвяшчэньніка. Вось маем прыклад. З прыходу Галубічы кабдаць гэны добры прыход прат. М...о, перамяшчаюць сьвяшчэньніка З...ча ў Сітцы

На жаль паміж прат. М...о і сьв. З...ч пры гэным перамяшчэньні вышлі якія-сь непаразумеьні на грунце матэр'яльным. „Справа дайшла да цывільнага суда. Хаця на судзе справа закончылася мірам, аднак сьвяшчэньніка З...ча, як ня маючага падтрыманьня з боку „акружэньня“ зноў перамяшчаюць, але ўжо не на прыход, але на філію, ў Мыто.

За свой нядоўгі побыт ў Сітцах сьв. З...ч патрапіў зжыцца са сваімі прыходжанамі. Калі на яго мейсца прыслалі добрага сьвяшчэньніка, з вышэйшай адукацыяй, беларуса па паходжаньні, то прыходжане царквы ў Сітцах не захацелі прыняць яго. Справа дайшла да эксцэсаў, падхопленых сэнсацыйнай газэтай „Ostatnie Wiadomości“, і ўрэшце атрымалася даволі няпрыемная гісторыя, і толькі з таго, што хто-сь з „упльвовых“ асобаў „акружэньня“ папратэгаваў свайго прыяцеля і аднадумца прат. М...о. Прычым прыходжане царквы ў Сітцах заявілі свайму новоназначанаму духаўніку, што яго ня прыймаюць не дзеля таго што ён благі а прынцыпова. — бо нельга так кідацца сьвяшчэньнікамі, як гэта робіць Віленская духаўная ўлада.

За тое калі сьвяшчэньнік мае падтрыманьне з боку „акружэньня“, тады ніякія просьбы прыходжан не памагаюць. Прыходжане царквы ў Порплішчах ўжо больш году стараюцца, каб ад іх перавялі сьвяшчэньніка Д...а. Цэнтральны Белар. Правасл Камітэт, літэральна закіданы пісьмамі Порплішчан, змушаны быў злажыць мэмарыял па гэтаму пытаньню да Яго Блажэнства Уладыкі Мітрапаліта.

Уладыка Мітрапаліт пераслаў мэмарыял да Віленскага Архіепіскапа Феодосія, які даручыў пераглядзіць справу

порплішчан якраз прыяцелю і магутнаму пратэктару „упльвоваму“ пратаіерэю Дз...у. Ясна, што сьв. Д...і аказаўся правым, а порплішчане і да гэнае пары, засыпаюць Цэнтр. Белар. Правасл. К-т сваімі пісьмамі і просьбамі. Можна цяпер, калі гэную справу мы пе-

радалі гласнасьці, Віленская духоўная ўлада зьверне ўвагу на просьбу Порплішчан, і як-н. іх задаволіць. Бо нават пры аўтакратызме — неадэмлівае права прыходжан мець ў сябе пастыра толькі такога, якога пасомыя паважаюць, любяць і шануюць.

З прэсы.

У расейскай газэце „Гусское Слово“ ў № 10 (1208) з 15—1 - 1936 г. быў змешчаны артыкул В. А. Андреева „Кому нужна смута в Виленской Епархии? У гэтымартыкуле аўтар падкрэсьліваючы цяжкае палажэньне Праваслаўнае Царквы ў Польшчы, абвінавачывае гіерархаў Праваслаўнае Царквы у тым, што царкоўнае жыцьцё эпархіяў часта прыймае вульканічную дынаміку, дзякуючы таму, што кіруецца яно (жыцьцё—рэд.) „гіерархамі можа і „преисполненімі найлепшымі намерамі, але ня маючымі ў мінулым адпаведнага стажу які-б быў атрыманы ў атмасфэры нармальных варункаў царкоўнае працы. У большасьці яны прахадзілі гэны стаж аж да архі-япіскапскага сану в „ускоренном порядке“... ды якія ня маюць сур'езнае падгатоўкі, і высокіх — спэцыяльна царкоўна-адміністрацыйных кваліфікацыяў, а яшчэ больш—маральных, забясьпечваючых поўнае духоўнае падтрыманьне ў падпарадкаваных ім іерэях і пастве“. — Потым зварачываючы ўвагу на Віленскую эпархію, аўтар пытаецца „чаму ў гэнай эпархіі жыцьцё больш супакойнае чымсь ў другіх м'ясцох?... Ці тут ня было інцыдэнтаў, якія нарушалі супакой нашага царкоўнага жыцьця, ня было асобаў, якія ўносілі смуту і „соблазн“ ў царкоўную сямью? Далей аўтар ўспамінае і „Грамаду“... і пераход ў ўнію аднаго з Віленскіх „князёў Царквы“,... і „спробы без'адказных, фікцыйных „камітэтаў“ і „прадстаўніцтваў“, прабуючых па „прыкладу“ Валыні ўнясьці нацыянальныя раздо,ы ў асяродзьдзе

віленскае паствы“... наступна аўтар дапушчае ўжо яўныя абсурды кажучы, што... ў беларускай масе няма мовы аб беларусізацыі багаслужэньня, хаця якраз такія настроі былі-б надта пажаданымі для „камітэтаў“... Праваслаўная Вільня чакае катэгорычных загадоў вышэйшай духоўнай ўлады, каб палажыць канец разлагаючай працы тых, хто для кар'еры гатоў падпісаць маральныя вэксылі на якога-хоць паказчыка і разлічыцца па ім..., прадаўшы інтэрэсы Царквы“.

Калі хто абвінавачывае другіх ў прычынах смуты, ў безадказных выступленьнях, той сам не павінен таго рабіць. Разгледаны артыкул апрацовываўся і цэнзураваўся ў мурых дамоў Прачысьценскага Сабору; і хоць аўтарам зьяўляецца малады студэнт, прыкрыўшыся псэўданімам В. А. Андреева, але пісалі яго рукі „упльвовага пратаіерэя“, які стаіць на чале „акружэньня“.

„Праваслаўная Вільня“ — гэта некалькі асобаў, блізкіх гэнаму „упльвоваму“ з акружэньня, ды зьбіты з панталыку малады студэнт. Праваслаўныя Вільні даўно ўжо чакаюць аздраўленьня нашае эпархіі, і рады былі-б бачыць сваіх свяшчэнаслужыцеляў за працаю на карысьць Царквы, а не з'ймаючыхся пісаньнем, за чужымі плячамі, пашквіляў. Гэны артыкул выклікаў абурэньне ня толькі з боку Віленскага Праваслаўнага грамадзянства, але нават з боку каталіцкага польскага, якое ў артыкуле гэным ўбачыла абразу свяшчэнаслужыцеля хрысьціянскага веравызнаньня.

У рукі рэдакцыі трапіла копія пісьма, эмэрытаванага судзьдзі, паляка і каталіка, адрасаванага да Уладыкі Феодосія, якраз ў сувязі з гэным артыкулам. Зьмяшчаем гэнае пісьмо за згодаю аўтара і ў той моме, на якой яно было пісана.

Ваше Высокопреосвященство

Милостивѣйшій Архипастырь!

Осенью 28 г. я імѣл чесьць лично абрацца к Вам с просьбаю о вразумленіи редакціи мѣстной русской газеты, а вот нынѣ мнѣ опять приходится беспокоить Вас по поводу, скажем „вдохновенной“ статьи в „Русском Словѣ“ от 15 1 с. г., озаглавленной „Кому нужна смута в Виленской Епархіи“, заставляющей насторожиться христианина и поляка. Дѣло, конечно, идет об Архимандритѣ Филиппѣ, которому автор статьи — в особенности же его вдохновители — не могут простить того, как это он до сих пор не удосужился понять, „что ему не мѣсто под сводами храма...“, гдѣ православные так недавно (11 лѣт) слышали грозное слово анафема“. Удивительна здѣсь. прежде всего, несуразность, почему это только спустя 10 лѣт, послѣ возвращенія Архимандрита в „родное“ — по его выраженію — православіе, спохватились попрекать его и поносить публично за его переход — по мѣстному жаргону — в унию?

Затѣм, никто у нас не „соблазнял“ Архимандрита „великими и богатыми милостями“ — как это здѣсь дѣлало русское правительство — и никто у нас не подвергал его анафемѣ послѣ его отпаденія от католичества. Почему бы и недругам Архимандрита не послѣдовать в этом лучше примѣру католиков, хотя бы из... предосторожности, чтобы не указать мѣста „гдѣ зарыта собака“.

Можно лишь допустить, что шаг Архимандрита был не пропорціонально мало обдуман в сравненіи с цѣлью, к которой он шел, но вѣдь этѣт упрек можно поставить и большинству священников, посвящающих себя службѣ

Господу, мало беспокоясь о своем призваніи.

Когда в маѣ — 31 г. я прочел Вашему Высокопреосвященству краткое резюме из „Loi d'union“ бельгійск. священника, то Вы — прощаясь со мною — сказали: „Вѣра у нас одна, и догматы тѣже, и преемство апостольское у нас есть, а вот почему то согласія нѣт“. То, что вы сказали раздѣлялось и раздѣляется лучшими умами среди предстателей русскаго православія. Да, только согласія нѣт. Да его и быть не может по той простой причинѣ, что русское православіе заѣла все и вся исключаящая политика трех извѣстных китов, породившая дикую злобу, доходящую иногда до изступленія. Для православных, в особенности здѣшних, православіе — это русскость, как недавно это подтвердил еженед. „Искра“, при чем эта русскость заслоняет собою православіе, отождествляясь с ним. Раз православный — значит русскій, называйся хоть Войцеховскій или Пыск.

Послѣдшій Союз русск. народа ничто же сумняся продолжают вести здѣсь царскую политику, не вѣря в возможность „польской оккупаци“ их „Сѣверо-западнаго края“. Наверяд-ли им удастся перечеркнуть недавнее прошлое и наш личный опыт, как свидѣтелей пріемов созданія здѣсь „русскаго“ населенія. Ввиду этого понятнo, почему автор статьи, и иже с ним, дошли до приличнаго для сорванцев выпада не только против Архимандрита, но и против польских властей, которые до того несмышлены и „кичливы“ (по Пушкину), что стоят только „угодливо снимать курортную шляпу перед каждым, и архіерейскій клобук к его услугам“. Кто этот „каждый“ вправѣ дѣлать подобныя обѣщанія? Пока так скажем, что поляки и польскія власти — потому только, что польскія — мало обращают вниманія на помутившихся разумом своих обывателей, и чѣще всего проходят мимо, не грозя никакими скорпіонами за такую — к примѣру — „лояльность“, как бережливое охраненіе таблицы-памятника (у входа в храм св. Дух.

Мон.), гласящую, как в 1661 году люди царя московскаго, под водительством кн. Мышецкаго, забрели в чужое государство, чтобы здѣсь положить свой живот — точно другого мѣста не нашлось — за царя, родину и православіе. Заклучив свою статью угрозой по адресу своей высшей власти: „Итак право славное Вильно ждет“, авторы прямо указали, что именно им и „нужна смута в Виленской епархіи“, ибо для всѣх скорбных главою всякое сближеніе с поляками равносильно „юдинову предательству“. Простите, Ваше Высокопреосвященство, но не мнѣ одному сдается, что по высоким духовным качествам, Вы, как мало кто другой, способны отвѣтить тѣм требованіям, кои идут к нам со стороны переживаемой эпохи, вѣры и политической дѣйствительности.

Поручая себя благосклонному вниманию Вашему, имѣю честь быть Вашего Высокопреосвященства, Милостивѣйшій Архипастырѣ, преданным слугою.

Курчевскій Болеслав.

Wilno, Sniegowa 7—2.

Хто зьяўляецца віноўнікам „смуты ў Віленскай епархіі на гэта адказывае, мо' выпадкова, артыкул, зьмешчаны ў газ. „Искра“ ад 22—1—1936 г. № 6, які і прыводзім цалком, ператлумачыўшы пабеларуску:

„З настрояў ў Віленскае епархіі:“

Паводле цвёрджаньня мейсцовай духоўнай ўлады і часткі прэсы, падтрымліваючую гэную ўладу Віленская епархіа „Благоденствует“, і „мирное житіе“ епархіі ніхто і нішто не нарушае. Гэнае цвёрджаньне як-та не вяжэцца з афіцыйнымі заявамі, як арганізацыяў, блізка стаячых да царкоўнага жыцця ў нашай епархіі, так і паасобных асобаў і духавенства.

Больш дзесяці гадоў Віленскай епархіай кіруе архіепіскап Феодосій, чалавек паважнага веку, па натуре сваёй мяккі і надта добры чалавек. Прыехаў ён ў Польшчу з Савецкай Расеі...

Тут Уладыке адразу прыйшлося стаць тварам да твару перед барацьбой супроць Аўтакэфаліі Праваслаўнае Царквы ў Польшчы, і са змаганьнем нацыянальных кірункаў у лоне нашае Царквы. Чалавек новы, не знаёмы з мейсцовымі абставінамі — ня мог разабрацца ў гэным хаосе, і таму быў змушаны шукаць людзей мейсцовых, акліматызаваўшыхся ў нас, якія, як здавалася, павінны былі быць памочнікамі і дарадчыкамі ў цяжкай працы кіраваньня эпархіай.

Добра кіраваць — часта азначае ўмець выбраць людзей, бліжэйшых супрацоўнікаў.

На няшчасьце выбар Уладыкі выпаў не на ідэйных барацьбітоў за Сьв. Правааслаўе, а на звычайных людзей, са звычайнымі недахопамі з дробным чэсталюбіем. Бязмежны давер Уладыкі быў выкарыстаны выключна дзеля асягненьня сваіх асабістых мэтаў і кар'еры.

Пасьля Расейскае рэвалюцыі, сярод народаў, якія ўваходзілі ў склад б. Расейскае Імпэрыі, моцна развілася і ўзмацалася нацыянальная сьвядамасьць, і як вынік з гэнага — нацыяналізм, часта пераходзячы ў шавінізм.

Гэта было выкарыстанна ворагамі Праваслаўя, і сярод мясцовага насельніцтва стала пашырацца сэктанства; бязбожніцтва пачало прыймаць арганізаваныя формы. Паміма ўсяго гэнага, Праваслаўю стала пагражаць Унія, якая калі і не прывілася, дык ў гэным віна самой Уніі. Апрача таго трэба лічыцца і з тым фактам, што народ проста не хацеў і не хоча „польскае веры“. Змагацца духоўнай ўладзе з гэнымі зьявішчамі, разбураючым царкоўны арганізм, было надта цяжка. Архіеп. Феодосі быў ў нас чалавек новы, а бліжэйшыя яго супрацоўнікі і дарадчыкі не стаялі на адпаведнай вышыні. Вышэй паданыя ад'емныя зьявішчы былі затрыманы ў сваім развоі толькі дзякуючы здароваму інстынкту народных масаў, але не зьнішчаны; зьявішчы гэныя існуюць і да нашых дзён, толькі тэмп іх развіцьця стаў больш павольны. Дзеля арганізаванае барацьбы з гэнымі зьявішчамі патрэбна консолідацыя ўсіх вернікаў

нашае Сьв. Царквы, неабходна салідарнасьць іерархіі, духавенства і міран. На няшчасьце гэнае консолдацыі, гэнае салідарнасьці ў нашае эпархіі не наглядаецца. Акружэньне архіяп. Феодосія, карыстаючыся з мягкасьці яго характэру, захапіла ў свае рукі ўладу. У нашай эпархіі здзейсьніваецца аўтакратызм не іерархіі, а „жаждущих власти“, пачота, і зьвязаных з гэным матар'яльных карысьцяў „временщиков“. Афіцыйная супрацоўнікі іерарха ў цяжкай і адказнай справе кіраваньня эпархіяй — зьяўляюцца духоўныя консысторыі. У нашай эпархіі Кансысторыі прыходзіцца змагацца з чэсталюбіем „временщиков“, чым і тлумачацца частыя зьмены ў складзе сяброў Кансысторыі. Усе высілкі „временщиков“ самым ўвайсьці ў склад Кансысторыі, не гледзячы на самае энэргічнае падтрыманьне з боку Уладыкі,

ні да нічога ня прыводзяць. Гэта прывяло да стварэньня т. зв. „чорнай кансторыі“, больш уплывовай ў справах эпархіі, чымсь Кансысторыя афіцыйная. Ясна, што такі дуалізм ўлады дае надта сумныя вынікі

Такім чынам бачым, што больш чэсная расейская газета, не абвінавачвае ні „камітэтаў“, ні „прадстаўніцтваў“ з сумам сьцявяджае, што „настроенья“ ў Віленскай эпархіі крыюцца ў ўстанавіўшыхся парадках ў нашае эпархіі, падкрэсьліваючы, што „мірнаго житця“ якраз няма.

Ад рэдакцыі: № 6 газ „Искра“ сьё сканфіскаваны за гэны артыкул, але судом канфіската была зьнята. Пастанова суда, на падставе якой канфіската была зьнята надрукованы ў № 36 газ. „Искра“ ад 22—II—1936 г.

З ЦАРКОЎНАГА ЖЫЦЦЯ

Статут Праваслаўнае Царквы ў Польшы.

На „польскай старонцы Слова“ быў зьмешчаны салідны добра апрацаваны артыкул „Царква і Дзяржава“. Уражаньне ад гэтага артыкулу, такое як-бы аўтар падгатаўляе праваслаўную частку насельніцтва Польскае Дзяржавы да новай эры ў палажэньні Праваслаўнае Царквы ў Польшы. Там мы знаходзім некаторыя указаньні, быццам Статут Праваслаўнае Царквы ў Польшчы ўжо апрацаваны ў Мяшанай Камісіі Прадсаборнага Сабраньня. У сувязі з апошняю сьсыяй Сьв. Сыноду пачалі разпаўсюджывацца чуткі, быццам на паседжаньне Сьв. Сыноду мае быць прадложаны праект Статуту

Царква—гэта грамада, складаючаяся з іерархіі, духавенства і верных.

Усе гэныя складовыя часткі царкоўнага арганізму павінны аднолькава цікавіцца лёсам свае грамады.

Такая паважная рэч, як Статут Праваслаўнае Царквы ў Польшчы, акрэсьліваючы праўны стан нашае Царквы, ня можа быць выражана толькі аднымі іерархамі.

Калі праект Статуту ўжо апрацаваны, то ён павінен быць апублікаваны ў прэсе, хаця-ж бы ў „Воскресном Чтении“ і ў „Слове“. Праваслаўнае грамадзянства—павінна з ім зазнаёміцца, а можа і зрабіць свае ўвагі.

Наагул мы лічым ня зусім нармальным зьявішчам, што пастановы паседжаньняў Сьв. Сыноду нідзе не публікуюцца, трымаюцца ў якімсь сэкрэце. На Сьв. Сынодзе выражаюцца пытаньні ня толькі ўнутранага распарадку нашае Царквы, а таксама і прынцыповыя пытаньні, маючыя агульнае значэньне, і аднолькава важнае як для іерархіі, так і для другой часткі царкаўнага арганізму. Тым балей, калі Сьв. Сыноду будзе прэджана на разважаньне, Статут нашае Царквы, які на ротофікацыі яго

заканадаўчымі палатамі ўвойдзе ў аснаўныя законы Польшкае Рэспублікі. На падставе гэнага Статуту будуць ў далейшым рэгулявацца суадносіны паміж Дзяржаваю і Царквою. Вось дзеля чаго, мы, в рныя Праваслаўнае Царквы ў Польшчы, павінны ня толькі а наёміцца з гэным праектом, а ўсебакова яго разважыць. Іерархія, толькі апіраючыся на апінію праваслаўнага грамадзянства, можа прыняць, ці адкінуць праект, ці зрабіць свае ўвагі. Спадзяёмся, што наша іерархія ў гэным паважным пытанні будзе лічыцца з голасам праваслаўнага грамадзянства.

Пятніцкая Царква.

Пятніцкая Царква—старэйшы забытак слаўнага мінулага беларускага народу знаходзіцца ў самым цэнтры Вільні. Царква гэная аддана для карыстання ня беларускай гімназіі. Царкоўныя службы ў Пятніцкай Царкве адбываюцца надта рэдка, з прычыны адсутнасці сьвяшчэньніка-беларуса. Законавучыцель беларускае гімназіі а. Ніл Кульчыцкі заняты на сваім штатным прыходзе. Віленская духоўная ўлада, ня гледзючы на просьбы беларускага праваслаўнага грамадзянства і гімназіі да гэтай пары не парупілася, каб Пятніцкая Царква мела свайго сьвяшчэньніка-беларуса. Такім чынам беларускія дзеці пазбаўлены магчымасьці слухаць навуку аб Хрысьце і Яго заветах ў роднай зразумелай для іх мове.

Да гэнае пары царкоўная палітыка нашае эпархіі йшла па шляху недапушчання ў Вільню сьвяшчэньнікаў-беларусаў. Мо' пара гэтую палітыку зьмяніць, бо яна стаіць на перашкодзе ўзмацнення ісьцінаў хрысьціянства і падставаў Праваслаўнае Веры сярод нашае моладзі—надзеі беларускага народу.

Аб дапамозе на хаўтуры сьвяшчэньнікаў.

Добрыя намеры маюць толькі тады сваю вартасьць, калі яны праводзяцца ў жыцьцё. Тут мы маем на ўвазе дапамогу ўдовам памёршых сьвяшчэньнікаў. Шляхам самааблажэньня, кожны сьвяшчэньнік эпархіі павінен высласьць дзеля

запамогі сямі памершага пэўную нявялічкую суму, суму для кожнага сьвяшчэньніка зусім нязначную.

Аднак, няраз прыходзілася чуць ад ўдоваў, што грошы гэныя паступаюць на іта неакуратна.

Па сьмерці сьвяшчэньніка сям'я застаецца бяз срдстваў, а эмерытуры дзякуючы неўпарадкаванасьці эмерытальнае касы, выдаюцца ня хутка і неакуратна.

Большасьць сьвяшчэньнікаў—бедныя, зьберагчы які-н грош на чорную гадзіну ім надта цяжка.

Частва прыходзілася наглядаць, што пасья сьмерці сьвяшчэньніка яго сям'я заставалася толькі з даўгамі, бо хвароба і хаўтуры паглынулі ўсе налічныя срдствы. Тут, якраз, патрэбна запамога, так што зацягваць выплату гэных невялікіх для кожнага сьвяшчэньніка грошаў—праступленьне Сярод духавенства наагул наглядаецца слабая з'арганізаванасьць, а яна патрэбна, бо пакуль здаровы яшчэ так-сяк кртаецца, захварэў—ўжо кепска, а калі памёр—сям'я без ўсялякіх срдстваў.

Духавенству трэба аб гэным памятаваць!

Ўтравізм газ. „Слово“.

У апошні час мітрапалітальны орган „Слово“ пачаў выходзіць ў мовах расейскай і польскай.

Чым кіравалася рэдакцыя газеты, узводзячы „польскую старонку Слова“ мы ня ведаем, бо тое тлумачэньне, якое дала рэдакцыя, ня вытрымлівае крытыкі. Да гэнае пары ў „Слове“ час ад часу зьмяшчаліся артыкулы ў мове ўкраінскай, і надта рэдка ў мове беларускай.

Склад вернікаў Праваслаўнае Царквы ў Польшчы ў сваей пераважнай большасьці гэта беларусы і украінцы, такі-ж павінен быць склад і духавенства. Газ. „Слово“ прысьвечана высьвятленьню палажэньня Праваслаўнае Царквы ў Польшчы, і наагул палажэньню Праваслаўнае Царквы, якраз тым пытаньням, якія цікаваць праваслаўную частку насельніцтва Польшкае Дзяржавы. Нам здаецца, што ў даным выпадку былі-б больш карыснымі мовы беларуская і

ўкраінская. Можа „Польская старонка Слова“ уведзена дзеля таго, каб паказаць, як наша духавенства ўладае польскаю моваю, і спыніць нараканьне, што духавенства зусім гэнае мовы ня ведае. Але гэта не ёсьць заданьнем часапісу. Заданьнем кожнага часапісу, які хоча быць папулярным даваць інфармацыі сваім чытачом ў м ве для іх роднай. як найлепш зразумелай.

Трэба гэных паставаў трымацца і рэдакцыі „Слова“, калі яна хоча папулярызаваць свой часапіс.

Выступленьне ў Сойме пасла сьвяшч. Волкава.

Першы раз ў Сойме адроджанай Польшчы выступіў пасол-праваслаўны сьвяшчэньнік Волкаў. Выступаў, як прадстаўнік ўкраінскае парламентарнае рэпрэзэнтацыі. Як ўкраінец, сьв. Волкаў, бараніў інтэрэсы Царквы на Валыні, і толькі ў агульных рысах закрануў палажэньне Праваслаўнае Царквы ў Польшчы.

Сьвяшчэньніку Волкаву, як адзінаму прадстаўніку службыцеляў Праваслаўнага культа ў Сойме трэба не абмяжоўвацца толькі станам рэчаў царкоўнага жыцьця на Валыні. Праваслаўны сьвяшчэньнік-пасол ў Сойме павінен азнаёміцца з абставінамі і бытам царкоўнага жыцьця і ў нашых эпархіях, дзеля чаго ў першую чаргу неабходна ўвайсьці ў контакт з прадстаўнікамі беларускага праваслаўнага грамадзянства.

Можа голас пасла з соймавай трыбуны змусіць нарэшце нашу духоўную ўладу пайсьці па шляху аздэраўленьня нашага царкоўнага быту.

Аб вызначэньні навага сябры Віленскае Кансысторыі.

Уладыка Феодосі па сваей дабраце і мягкасьці характару лічыць прат. І. Дзічкоўскага адным з самых здольных і энэргічных сьвяшчэньнікаў сваей эпархіі.

Прабаваў ня раз правесьці яго ў сябры Кансысторыі, але, пры здзейсь-

неньні гэтых намераў нашага Уладыкі, заўсёды паўставалі якіясь перашкоды. Прадстаўляючы на апошнюю сэсыю Сьв. Сьноду прат. Дзічкоўскага ў сябры кансысторыі, Уладыка Феодосі па чуткам зьвярнуўся да свайго сваяка б. прафэсара Петраградскага унівэрсытэту, цяп рашняга прафэсара Пазнанскага Унівэрсытэту п. Вітальда Клінгэра з просьбаю дапамагчы яму. Як мы чулі б. прафэсар зьвяртаўся з гэнай справаю да цывільных ўладаў, быў ў Начальніка Дэпартаменту веравызнаньня і ў іншых, быў і ў нашым Віленскім Ваяводстве. Нам здаецца, што правячаму архіерэю зварочывацца за пратэцыяй, хаця-ж бы да сваіх сваякоў як-бы ня выпадае. Правячы архіерэй настолькі аўтарытэтная асоба, што па справам ўнутранага распарадку ў сваей эпархіі не патрабуе ніякіх пратэцыяў.

Са свайго боку павінны дадаць, што жыцьцё кожнае арганізацыі, ці грамады патрабуе гарманійнага супрацоўніцтва ўсіх сяброў. Адзінкі, якія чаму-сь не карыстаюцца агульным паважаньнем і даверрам, нё павінны ісьці на кіраўнічыя пасады.

Асобам, пастаўленым на чале арганізацыяў і грамадаў, трэба лічыцца з агульнаю апініяй.

Тых, ўплывы якіх дэмаралізуюча дзеюць на жыцьцё арганізацыяў, трэба адсоўваць ад жыцьця арганізацыяў. Дабро агульнае павінна пераважаць асабістыя сымпатыі, ці антыпатыі.

Вось чаму беларускае праваслаўнае грамадзянства ўстрыжана чуткамі аб вызначэньні прат. Дзічкоўскага сябрам Кансысторыі.

Прат. Дзічкоўскі прымыкае да групы рэакцыйнага расейскага грамадзянства; ў свой час — актыўны элеўфэравец, выступаўшы супроць Аўтакэфаліі Нашае Царквы. У эпархіі 90 проц. вернікаў — беларусы якіх расейскія рэакцыянэры не пераварваюць. Яны і дагэтуль уважаюць наш край за часова акупаваны „істэно русскій Сьверо-Западный край“.

Гэныя прындыпы ідуць ў разрэз з ідэолёгіяй белар. народу, з якога складаюцца вернікі Віленскае эпархіі.

Нават, калі адкінуць некаторыя закіды маральнага зьместу, дык і то кандыдатура прот. І. Дзічкоўскага для праваслаўнага белар. грамадзянства зьяўляецца зусім нэаадпаведнай, тым балей, што ў Віленскай эпархіі пад дастаткам ўжо ёсьць маладых, энэргічных сьвяшчэньнікаў-беларусаў, выхаваных ў духу Аўтакэфальнае Правослаўнае Царквы ў Польшчы, і ў другіх палітычных абставінах.

Бязумоўна яны прынясуць на аўтар добра сваёй Царквы і свайго Народу і свае сілы, і энэргію, і веду. Для іх наш край не з'яўляецца часова акупаваным „істэно рускэй Сьверо-западнай крэі“ а свая Бацькаўшчына, складовая частка Польскае Дзяржавы.

Аб мітры кафедральнаму пратаіерэю ў Вільні.

Праваслаўнае грамадзянства цікавіцца, як абстаіць справа з мітраю,

ізожанаю на прат. Дзічкоўскага. У ўказе Яго Блажэнства Уладыкі Мітрапаліта нічога не гаворыцца аб нагароджаньні пратаіерэя Дзічкоўскага мітраю. Указ ясна гаворыць, што мітраю на граждаецца кафедральны пратаіерэй Прачысьценскага Сабору ў Вільні. Архіепіскап Феодосі ўзлажыў мітру асабіста на пратаіерэя Дзічкоўскага, сам жа пратаіерэй Дзічкоўскі служыць то ў мітры, то ў камілаўцы.

Мітра — гэта вышэйшая нагорода, якая даецца заслужанаму сьвяшчэньніку або за якія-н. высокія заслугі на карысьць Царквы, або за прыкладную службу прастарэламу пратаіерэю. Пратаіерэй Дзічкоўскі — чалавек малады, заслугаў за ім на карысьць Царквы няма ніякіх. Добра было-б, каб Віленская духоўная ўлада высвятліла гэную справу ў прэсе бо гэныя гутаркі „смуцаюць правомовных и вводят в соблазн“.

Обсэрватар.

Хроніка.

Устанаўленьне Патрыярхату. У сувязі з прыездам у Вршаву мітрапалітаў Констанцінопальскае Патрыярхіі—Мітрапаліта Фамы з княжскіх астравоў і Мітр. Канстанціна з Ірэнаполісу, польская прэса падае весткі аб ўстанаўленьні Патрыярхату ў Праваслаўнай Царкве ў Польшчы.

Служба у Польскай мове. 19 сакавіка, ў дзень іменін Маршала Пілсудскага ў Віленскім Кафедральным Прачысьценскім Соборы была адслужана паніхіда на польскай мове. На паніхидзе прысутнымі былі прадстаўнікі цывільнай і вайсковай ўлады.

Справа архім. Піліпа. Па чуткам на апошняй сэсьі Сьв. Сынода справа архім. Піліпа выражаны ў тым сэнсе, што ён застаецца ў юрысыдыцыі правячага архіерэя ў Вільні. Справа назна-

чэньня архім. Піліпа настаяцелю Мелецкага Манастыра Палескай эпархіі — адпала.

Да нашых чытачоў.

Разсылаючы „Съветач Беларусі“ спадзеёмся, што чытачы нашы падтрымаць часопісь, высылаючы нам належнасьць за нумар — 50 грош., тым балей што пры цяперашняй сыстэме, „poczty wuch przekazów rozrachunkowych“ перасылка грошаў не каштуе. Адначасна рэдакцыя дадае, што не прыслаўшым належнасьці за № 1, наступны нумар „Съветача Беларусі“, які выйдзе ў м-цы м і, высылацца ня будзе. Адносна прэзвішч падпісчыкаў-сьвяшчэньнікаў захаваем поўную дыскрэцыю.

Усіх паважаных чытачоў і прыхільнікаў віншваем з наступаючым сьвятам Сьв. Пасхі. Хрыстос Уваскрос!

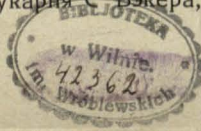
Рэдакцыя.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Wilno, Wiosenna ul. Nr 7, m. 2.

Рэдактар У. Більдзюкевіч.

Выдавец: Цэнтральны Беларускі Правасл. Камітэт.

Друкарня С. Бэкера, Вільня Субач 2.

US 1927.VI.24.